

*„Najcenniejszym i najtrwalszym
podarunkiem, jaki można dać dziecku -
jest wykształcenie”.*

Arystoteles

DZIEJE SZKOLNICTWA W KĄPIELACH WIELKICH

Trzydziestolecie Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej jak również 90-lecie pracy oświatowej w Kąpielach Wielkich jest okazją do krótkiego podsumowania historii szkolnictwa na terenie miejscowości. Pragniemy przy tej okazji zwrócić uwagę na to, że ślady bytności człowieka w tej okolicy sięgają w głęboką przeszłość. Cywilizacja istniała tutaj już ponad 40 tysięcy lat temu. Jej ślady odkryli pracujący z naszej okolicy Archeolodzy z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Prowadzone przez nich prace dowodzą że przebywał tu człowiek neandertalski. Wśród wykopalisk znajdują się: broń, narzędzia i ozdoby oraz kości zwierząt i ludzi. Gromady ludzkie znajdowały tu korzystne do życia warunki naturalne, lasy obfitujące w zwierzynę, dające schronienie grotty i jaskinie oraz umiarkowany klimat.

Rodowód nasz sięga więc zamierzchłych czasów. Do tych odległych wspomnień odwołują się legendy o powstaniu naszej miejscowości.

Jedna z nich głosi, że Kąpiele zawdzięczają swą nazwę księżniczce Wandzie. Według tego podania przed wiekami przez dolinę, wzdłuż której obecnie mieści się Stara Wieś płynęła krystalicznie czysta rzeka, która swe źródło miała na znajdującym się na zachodzie miejscowości wzgórzu.

Piękna, zielona okolica pełna urokliwych pagórków przyciągała wzrok.

Pewnego razu księżniczka Wanda udała się na objazd swoich włości. Przejeżdżała ze swym dworem przez naszą miejscowość. Jako, że była bardzo zmęczona długą podróżą, widząc tak piękną okolicę, poleciła, aby karetka zatrzymała się.

Spacerowała nad brzegiem rzeki, aż wreszcie zachęcona jej czystą wodą, postanowiła zażyć kąpeli. Służbie poleciła osłonić ją i pilnować wieśniaków, aby się nie zbliżali.

Po pewnym czasie zauważono jednak na drugim brzegu ciekawskie oczy kilku tutejszych mieszkańców.

Rozgniewana ich śmiałością królowa postanowiła ich ukarać. Kara ta w dotkliwy sposób odbiła się na miejscowości i jej mieszkańcach. Z jej rozkazu zasypano źródło, a po pięknej rzece zostało wyschnięte koryto i nieliczne stawy. Kąpielskie źródło znalazło swoje ujście w Domaniewicach, gdzie do dzisiaj okoliczni mieszkańcy czerpią krystalicznie czystą wodę.

Na pamiątkę zaś owej słynnej kąpeli wieś z czasem przyjęła nazwę **Kąpiele Wielkie**.

Z zachowanych materiałów źródłowych wynika, że Kąpiele Wielkie były wsią królewską w tenucie żarnowieckiej, podlegały pod parafię w Dłużcu.

Rozwój szkolnictwa na terenie Kąpiel Wielkich

Szkoły parafialne

Losy oświaty w naszej wsi związane są z dziejami państwa polskiego, jego wznoszeniami i upadkami. Pierwsze szkoły powstawały najpierw przy katedrach, a później przy parafiach, a kształcenie miało charakter praktyczny.

W okresie średniowiecza mieszkańcy Kąpiel należeli do parafii w Dłużcu i mogli uczęszczać do szkoły parafialnej w tej miejscowości. W prężnie rozwijającej się parafii czytania, pisania, rachowania i znajomości katechizmu uczyła się wyłącznie młodzież męska. W XVI wieku istniała tu nawet szkoła organistowska. Po przeniesieniu w 1633 roku parafii z Dłużca do Wolbromia Kąpiele również zostały przyłączone do nowopowstałej parafii. Parafianie mogli więc pobierać nauki w wolbromskiej szkole parafialnej prowadzonej przez kanoników regularnych, w której nauczanie stało na wysokim poziomie.

Działania Komisji Edukacji Narodowej

W XVIII wieku szkoła zaczyna być traktowana jako instytucja przeznaczona do kształcenia ogółu dzieci i młodzieży i pozostająca pod opieką państwa. Duże znaczenie dla rozwoju nauczania miały działania Komisji Edukacji Narodowej. Zwróciła ona uwagę na potrzebę odbudowy i rozwoju szkół parafialnych, które podupadły w XVII wieku oraz na potrzebę kształcenia do nich nauczycieli. Po utworzeniu szkół elementarnych przez Komisję Edukacji Narodowej, placówki takie istniały najbliżej naszej wsi w Wolbromiu, Łobzowie i Strzegowej. Możliwe, że mieszkańcy wioski uczęszczali do którejś z nich. W nauczaniu nacisk kładziono na kształtowanie uczuć patriotycznych i poczucia odpowiedzialności za los państwa.

Szkoła w okresie zaborów

Po utracie niepodległości miejscowość nasza należała do zaboru austriackiego, a później do Księstwa Warszawskiego, natomiast po upadku Napoleona do Królestwa Polskiego w zaborze rosyjskim.

Cele nauczania, które stawiała sobie Komisja Edukacji Narodowej były realizowane w okresie po utracie niepodległości Polski. W naszej wsi także dbano o patriotyczne kształcenie młodzieży wiejskiej. W ustnych przekazach zachowały się informacje o tajnym nauczaniu na terenie wsi w czasach carskich. Mieszkańcy wspominają znachora o nazwisku Wolf, który potajemnie za płody rolne uczył dzieci czytać i pisać oraz historii i geografii Polski.

Oświata w okresie II Rzeczypospolitej

W okresie II Rzeczypospolitej duży nacisk położono na rozwój oświaty, która miała służyć między innymi scaleniu społeczeństwa w nowopowstałym państwie. Do szkół powszechnych uczęszczały dzieci różnych wyznań i stanów. W związku z trudnościami lokalowymi nauka odbywała się często w wynajmowanych prywatnych domach.

SZKOŁA W DOMU U SIASTY

U nas pierwsza taka szkoła 4 lub 5 klasowa znajdowała się na pograniczu Kąpiel i obecnej Miechówki, w domu Siasty. Na pewno uczęszczały do niej dzieci z Kąpiel i Poręby

Dziesięć, najprawdopodobniej były to roczniki urodzone ok 1915 roku. Uczył w niej pan Kompanowicz.

SZKOŁA POD STRZECHĄ

Okolo 1926 roku została wybudowana szkoła drewniana kryta strzechą.

Posiadała ona dwie sale lekcyjne. W związku z tym, że w 1934 roku była duża liczba dzieci (233), utworzono dwie klasy pierwsze. Zajęcia w tym czasie odbywały się jeszcze w wynajętych pokojach u Osuszka i Papaja. Szkoła starała się w różny sposób pozyskiwać fundusze na swój rozwój i wspieranie nauki biedniejszych dzieci. Przy szkole działały: sklepik uczniowski, świetlica młodzieży, koło TPBPSP (Towarzystwo Popieranie Budowy Publicznych Szkół Powszechnych), do tych działań włączały się również Koło Gospodyń i Kółko Rolnicze. Panie z KG, na czele z kierowniczką p. Stanisławą Dankowską, w czasie wakacji prowadziły przedszkole, aby odciążyć rodziców, którzy zajęci byli pracami polowymi oraz dożywianie biednych dzieci w

szkole w formie drugiego śniadania. Dzieci otrzymywały kawę z mlekiem i chleb, a na gwiazdkę paczki ze słodyczami. Natomiast na świetlicy przygotowywane były przedstawienia, z których dochód przeznaczano na czele szkoły lub rozwój własny.

Nauczyciele uczący w starej szkole:

1. Dankowska Stanisława – kierowniczką, żona leśniczego, mieszkała w leśniczówce, pochodziła z Piotrkowa Trybunalskiego
2. Stimacówna, pracowała do 1934 roku
3. Biernacki, pracował do 1934 roku
4. Marchajówna Stanisława z Wolbromia, przeniesiona z Łan Wielkich 20 sierpnia 1934 roku, opiekowała się SKO, w r. szk. 1937/8 roku przeniesiona do Dłużca
5. Kowalska, pracowała od 20 września 1934 roku, mieszkała u Posełków na miejscu domu Andrzeja Ducha
6. Grabarczykówna Władysława, pracowała od 3 września 1935 roku
7. Leśniakówna Michalina, pochodziła z Jasła, mieszkała u Poselska, uczyła od września 1937 roku
8. Kompanowicz mieszkał prawdopodobnie u Pandla lub Świerczka
9. Słaboń Stefan
10. Dominik (nazwisko – mężczyzna)
11. Steczówna (uczyła również religii u Płowca)
12. Kin mieszkał u Papaja albo Osuszka, uczył ok. 1938r
13. Pietruszka pochodził z Poznania mieszkał u Poselka, uczył ok 1938r
14. Zagrzecka Jadwiga, uczyła od 1938/39

Nauczyciel Pietruszka z żoną i synami

SZKOŁA DREWNIANA ZE SZPAŁÓW

W związku z trudnościami lokalowymi mieszkańcy tuż przed wojną zaangażowali się w budowę nowej drewnianej szkoły. Już wcześniej podczas komasacji (w latach 1929-1932) wydzielona została działka. W 1937 roku zgromadzono już pierwsze materiały budowlane. Sama budowa rozpoczęła się w 1938 roku, jesienią wykończono podmurówkę. Budynek wykonano ze szpałów. Prace ukończono w czasie okupacji.

Nauczanie w okresie II wojny światowej

W czasie II wojny światowej Kąpiele Wielkie znalazły się w Generalnej Guberni.

Po wrześniowej tułaczce dotarł tutaj z żoną Anną i córką nauczyciel Lucjan Słabiak, który przez cztery lata uczył w naszej szkole języka polskiego.

Zajęcia odbywały się z czasopisma „Ster”, gdyż niemieckie władze okupacyjne zakazały korzystania z przedwojennych podręczników. W tym czasie wycofano z nauczania historię i geografii Polski oraz treści patriotyczne. Dzieci często odwoływano do zajęć nie mających nic wspólnego z nauczaniem.

Okres powojenny

Po wojnie w Kąpielach funkcjonowała szkoła 7 – klasowa. Budynek był zdewastowany, w oknach brakowało szyb. Konieczne było przeprowadzenie remontów. W latach 1947-1960 wprawione zostały szyby w oknach, przeprowadzono gruntowny remont i odgrzybianie budynku, wybudowano ustępy, oszalowano budynek na zewnątrz i wewnątrz i pomalowano go, podzielono dwie istniejące izby szkolne zwiększając tym samym ilość sal lekcyjnych. Zniwelowano działkę szkolną od południa dzięki temu powstały dwa boiska. Jednym z ważniejszych działań było również wykopanie w 1948 roku za kadencji kierownika S. Kozła studni, z której mogli także korzystać okoliczni mieszkańcy.

Dyrektorami byli: Stanisława Dankowska, Stanisław Kozioł, Zofia Turska, Tadeusz Orszulak, Waldemar Grudzień, Barbara Grudzień (jako pełniąca obowiązki) i Rozalia Duch, a w czasie gdy ona wyjechała na szkolenie do ZSRR zastępowała ją Albina Janosik.

Nauczyciele uczący w tej szkole:

1. Kin, mieszkał u Papaja albo Osuszka
2. Pietruszka, pochodził z Poznania, mieszkał u Ducha
3. Dankowska Stanisława – kierowniczką, żoną leśniczego, mieszkała w leśniczówce, pochodziła z Piotrkowa Trybunalskiego, 1 kwietnia 1947 roku przeniesiona do Poręby Dzierżnej, później wyjechała do Krakowa
4. Kozioł Stanisław z Łobzowa, mieszkał z żoną u Osuszka, kierownikiem był od 1 kwietnia 1947 do 1950 roku, pracował do 1954, przeniósł się do Krzykawy na stanowisko kierownika
5. Kozioł Daniela, pracowała od listopada 1946 do 1952 roku
6. Saternus H., pracowała od 1 września 1947 roku do kwietnia 1949
7. Burakówna H., pracowała od kwietnia 1949
8. Kłys Wł., od 1948 roku
9. Przewłocka L., pracowała od 1948
10. Haberka Antoni, uczył geografii, wych. fiz., jego żona Alfreda uczyła j. polskiego, mieszkał u Imiołka na Sarnich Dołach, uczyli od 1959-62, przenieśli się do Jerzmanowic, gdzie Antoni Haberka został kierownikiem
11. Nowak Jadwiga, uczyła w roku szkolnym 1960/61, przeniosła się do Wolbromia
12. Zalewska Czesława, uczyła w roku szkolnym 1961/62
13. Świerczek z d. Pałys Halina, uczyła j. rosyjskiego od 1949r. do 1953, wyszła za mąż za mieszkańca Kąpiel - Henryka Świerczka
14. Kozioł Danuta, pracowała od maja 1953 roku
15. Jaskulski Leszek, pracował od 1949 roku
16. Ks. Zbigniew Gadomski, uczył religii w roku szkolnym 1949/50
17. Słodka Władysława, mieszkała u Osuszka, pochodziła z okolic Bochni, uczyła od 1954-57, przeniosła się na Ziemię Zachodnie
18. Duch Czesława z d. Zieleń, wyszła za mąż za mieszkańca Kąpiel Jana Ducha, pochodziła z Targowiska (okolice Bochni), uczyła od 1954
19. Marczewski Zygmunt, uczył od września 1962 do końca października 1963
20. Trzaska Teodozja, uczyła w roku szkolnym 1953/54, prawdopodobnie j. polskiego
21. Turska Zofia – kierowniczką od 1950 po Koźle, uczyła matematyki i j. polskiego, fizyki, chemii, na początku mieszkała u Opiłki, później u Agnieszki i Piotra Papajów, pracowała od 1950-73
22. Brasielski Józef (nazwisko zmienił z Bryła po roku pobytu u nas), mieszkał u Papaja, uczył od 1950 do 1953
23. Słabiak Łucjan, uczył j. polskiego, znał rosyjski
24. Słaby, mieszkał w starej pod strzechą
25. Pypłacz Eugenia, uczyła historii w roku szkolnym 1957/58
26. Świerczek Janina, uczyła od 1958 do 1960 roku, przeniosła się do Kosmolowa
27. Babiuch Józefa, uczyła w roku szkolnym 1958/59
28. Jankowska Genowefa, uczyła przyrody i geografii od 1949 do jesieni 1951 roku, mieszkała u Płowca, przyszła z Wolbromia (jej mąż został zamordowany w Katyniu)
29. Świerczek, z d. Dybich, pochodziła z Zadroża, uczyła ok 1950, wyszła za mąż za mieszkańca Kąpiel - Bogdana Świerczka
30. Lalka Halina, uczyła w latach 1962-65
31. Smoleń Maria, z d. Dominik, uczyła muzyki i klasy I-III, w latach 1963-67

32. Jagiełło Krystyna z d. Makowska, obecnie mieszka w Pilicy
33. Kończyk Władysław, mieszkał u Osuszka, uczył od 1963-68, założył LOK, jego żona sprzedawała w sklepie (w drugiej części domu Osuszków)
34. Szota (kobieta)
35. Lis Barbara, mieszkała u Świerczka, uczyła w latach 1959-70
36. Grabowska Zofia z Poręby Dzierznej, z d. Górnik, wyszła za mąż za Andrzeja z Kąpiołek, uczyła od 1965
37. Duch Rozalia, pochodziła z Kwikowa, uczyła rosyjskiego, plastyki i muzyki od 15 sierpnia 1953r do 31 sierpnia 1985, dyrektorem była w latach 1974-76, na początku mieszkała u Osuszka
38. Orszulak Tadeusz, mieszkał u Opiłki
39. Grudzień Waldemar, uczył muzyki, historii, geografii i wychowania obywatelskiego, mieszkał u Papaja, był dyrektorem w latach 1970-73.
40. Barbara Grudzień, żona Waldemara, uczyła j. polskiego i pełniła obowiązki dyrektora po mężu do 1974 roku
41. Janosik Albina z d. Gajowiec, uczyła geografii, biologii i nauczania początkowego, od 1964, p.o. dyrektora za Rozalię Duch w roku szkolnym 1976-77
42. Węglowska Halina, z d. Banaś, uczyła ok. 1971-79
43. Pasich Ryszard, uczył biologii i matematyki w latach 1971-73, mieszkał u Eufemii Papaj
44. Kotlarek, uczył w latach 1968-70
45. Makowska, uczyła ok. 1965
46. Gryzak, uczył j. polskiego w latach 1967-68
47. Tkaczyk Danuta z d. Gazy, polonistka z Wolbromia, uczyła w latach 1969-76
48. Miranowicz Maria, uczyła biologii, pracowała w tym samym czasie co państwo Grudniowie
49. Szczepankiewicz Janina, uczyła matematyki od 1974r,
50. Głanowski Wiesław, uczył historii i j. polskiego w latach 1976-84, mieszkał u Opiłki
51. Krzywda Irena, uczyła matematyki i fizyki
52. Tutaj Marek, uczył fizyki, matematyki, techniki i geografii w latach 1977-81, mieszkał u Zdzisława Ducha
53. Żurowska Elżbieta z d. Świerczek, uczyła od 1 września 1973 do 31 sierpnia 2004
54. Żurowski Roman, uczył od 1974 do 1999, dyrektorem był od 15 października 1977 do 1994 roku, mieszkał z żoną u Eufemii Papaj
55. Kruszenko Halina z d. Ciepał, uczyła od 1 września 1981 do 2013 roku
56. Ciepał Ewa, uczyła od 5 listopada 1982 do 2014 roku
57. Fatyga Jolanta z d. Mączka, uczyła od 1 września 1982 do 31 sierpnia 1988
58. Kowalik Marian, uczył geografii od 1 września 1981 do 1 września 1988
59. Kowalik Ilona z d. Nocoń, uczyła j. polskiego i plastyki od 1 września 1983 do 1990
60. Gawel Elżbieta z d. Kapera, uczyła od 1 września 1983 do 31 sierpnia 1993

Zdjęcia uczniów z wychowawcami i nauczycielami:

Klasa 1962 - 1970

Wychowawca: Pani H.Lalka i A.Janosik,
na zdjęciu nauczyciel Tadeusz Orszulak

Klasa 1960 - 1968

Wychowawca: Władysław Kończyk,
na zdjęciu nauczyciele: T. Orszulak, Z. Górnik, W. Kończyk, R. Duch, K. Jagiełło

Klasa 1964-1952
Wychowawca: R. Duch

Klasa 1963 - 1971 - klasa I
Wychowawca: M. Smoleń

Klasa 1961-1969
Nauczyciel: Z. Marczewski

Klasa 1957-1965
Na zdjęciu nauczyciele: H. Lalka, M. Smoleń, W. Kończyk, Z. Marczewski

Klasa 1965-1973
Wychowawca: A. Janosik

Klasa 1966-1974
Nauczyciel: Z. Grabowska z d. Górnik

Klasa 1968-1976
Nauczyciel: K. Jagiełło

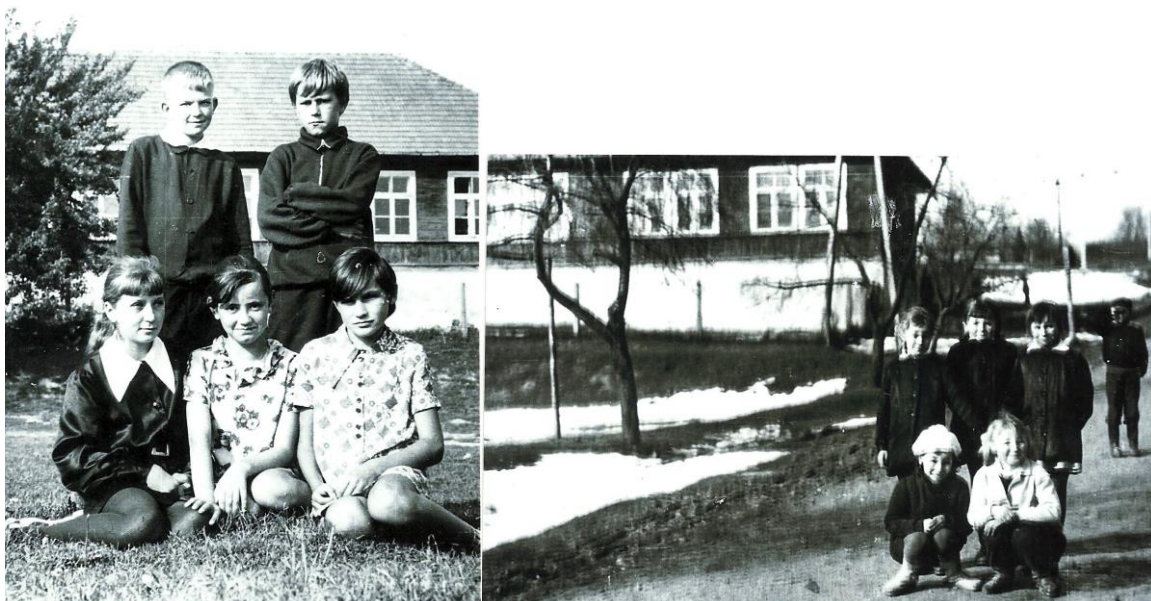
Klasa 1968-1976
Nauczyciele: R. Duch i D. Tkaczyk

Nauczycielka K. Jagiełło z uczennicami przed szkołą

Uczennice z nauczycielkami: M. Miranowicz, D. Tkaczyk, B. Grudziń

Uczniowie przed szkołą

Wycieczka do Pieskowej Skály 1972r
Nauczyciele: R. Pasich, R. Duch

Nauczyciel: R. Pasich
z uczennicami

Wycieczka do Warszawy w kwietniu 1959 r. z nauczycielką R. Duch

Wycieczka do Gdańska w maju 1960 r. z nauczycielką R. Duch

Wycieczka do Ojcowa i Pieskowej Skały
Nauczyciele: R. Duch, R. Pasich, D. Tkaczyk

Wycieczka do Krakowa, klasa 1964-1952
Nauczycielka: R. Duch

Konferencja srodowiskowa nauczycieli w 1971 roku
Nauczyciele: R.Duch i A. Janosik

Zajęcia na boisku sportowym

W okresie powojennym nauczyciele wykonywali wiele dodatkowych prac społecznych. Pracujący w naszej szkole pedagodzy w miesiącach jesiennych i zimowych prowadzili nauczanie dla analfabetów, organizowali kursy gotowania i pieczenia, kroju i szycia dla mieszkańców wsi, prowadzili kółka zainteresowań i organizacje młodzieżowe oraz wykonywali inne zajęcia dodatkowe. Kontynuowane były przedwojenne tradycje: zbierano fundusze na odbudowę szkoły, urządzano zabawy i loterie fantowe. Prężnie działał Komitet Rodzicielski. Przy tej szkole podczas wakacji pani Rozalia Duch organizowała dla młodszych dzieci półkolonie, nazywane przez mieszkańców „dziecińcem” lub „ochronką”. Te tzw. Zielone dziecińce trwały przez okres sześciu lub czterech tygodni w okresie pilnych prac polowych w miesiącu lipcu lub sierpniu. Najprawdopodobniej były one finansowane przez Urząd Gminy lub Towarzystwo Przyjaciół Dzieci oraz z pieniędzy zebranych przez Komitet Rodzicielski na cele szkoły.

W latach 70-tych budynek drewnianej szkoły ulegał systematycznemu niszczeniu, właściwie kwalifikował się do rozbiórki. Mieszkańcy wsi stanęli przed dylematem likwidacji szkoły i wysyłania dzieci do innych miejscowości lub starania się o budowę nowej. W Ministerstwie Oświaty pojawił się w tym czasie pomysł tworzenia szkół zbiorczych. Wydział Oświaty w Wolbromiu podjął kroki w celu przeniesienia najstarszych klas do szkoły w Łobzowie. Decyzję tę uzasadniano złym stanem budynku i brakami w kadrze nauczycielskiej. Trudne warunki zniechęcały nauczycieli do podejmowania pracy w tutejszej placówce. Przedstawiciele rodziców z własnej inicjatywy rozwozili ogłoszenia o wolnych etatach po uczelniach. Jednocześnie podjęli działania w celu budowy nowej szkoły. Przy okazji starano się o materiały potrzebne na konieczne remonty.

Pierwsze kroki w tym kierunku podjęte zostały za kadencji dyrektora Waldemara Grudnia i pełniącej przez rok obowiązki dyrektora Barbary Grudzień. Prace te kontynuowano później za kadencji dyrektorów Rozalii Duch i Romana Żurowskiego. W początkowym etapie zajęto się zbieraniem funduszy i potrzebnych materiałów. Z wywiadów z mieszkańcami oraz ze wspomnień nauczycieli i dyrektorów wynika, że już ok. 1970 roku gromadzono pustaki i wapno na budowę nowej szkoły. Było to możliwe dzięki współpracy grona pedagogicznego i prężnie działającego Komitetu Rodzicielskiego oraz mieszkańców wsi. Nauczyciele i mieszkańcy wspominają te czasy bardzo miło. Rozmówcy podkreślają, że mimo trudności w zdobyciu potrzebnych na budowę środków i materiałów, gromadzeniu funduszy towarzyszyła świetna atmosfera. Organizowano zabawy z loteriami fantowymi i kuligami. Ogrom zaangażowania mieszkańców widać w ich wkładzie w zbieranie fantów, niejednokrotnie wykonywanych samodzielnie lub z dużym poświęceniem zdobywanych w odległych miastach, a później sprzedawanych na festynach. Warto pamiętać, że były to czasy „pustych półek w sklepach”.

Starania o budowę szkoły kontynuowała kolejna pani dyrektor – Rozalia Duch. W sprawie budowy interweniowała nawet w Warszawie u Ministra Oświaty i Wychowania – Jerzego Kuberskiego. Środki potrzebne na rozpoczęcie budowy zostały skierowane do wojewody krakowskiego. Jednak zmiana województw w 1975 roku spowodowała, że środków tych nie otrzymano. Był to dla niej ogromny cios.

Ponowne starania o budowę szkoły rozpoczęto pod koniec 1976 roku. Na zebraniu Komitetu Rodzicielskiego utworzono Społeczny Komitet Budowy Szkoły, na czele którego stanął mieszkaniec naszej wsi Stanisław Kyć, jego zastępcą został Stanisław Duch, skarbnikiem Maria Papaj, a funkcję sekretarza objął nauczyciel Roman Żurowski. Zgromadzili oni wokół siebie wielu mieszkańców wsi i z ogromnym zaangażowaniem uczestniczyli najpierw w przygotowaniach do budowy jak również w samej realizacji projektu, poświęcając mu swój wolny czas, a trudności było bardzo wiele. W uzyskaniu zgody na budowę szkoły dużą przeszkodą było nie wywiązanie się mieszkańców Kąpiel z dostaw zboża, brak placówki ORMO we wsi oraz wybudowanie kaplicy pomimo braku zezwolenia. W ostatecznym rozrachunku mieszkańcy zostali jednak zmuszeni do pewnych ustępstw wobec panującego systemu.

Przedstawiciele mieszkańców z kolejnym już dyrektorem – Romanem Żurowskim zostali odesłani przez Naczelnika Gminy Wolbrom – Stanisława Stempla do kuratorium w Katowicach. W skład delegacji, która udała się tam z podaniem, wszedł honorowy członek Społecznego Komitetu Budowy Szkoły, pochodzący z Kąpiel pułkownik Władysław Kowalik, który cieszył się poważaniem w Urzędzie Wojewódzkim. Efektem tej wyprawy była zgoda na budowę szkoły. Ale był to jak się okazało dopiero początek drogi. Dalsze kroki

więzały się z uzyskaniem projektu budowy, znalezieniem wykonawcy, uregulowaniem sprawy własności ziemi i zdobyciem wszelkich potrzebnych zgód. Członkowie Społecznego Komitetu Budowy Szkoły byli częstymi petentami Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Biura Projektów w Katowicach, Okręgowej Dyrekcji Rozbudowy Miast i Osiedli Wiejskich w Chrzanowie, Rejonowego Przedsiębiorstwa Remontowo Budowlanego w Olkuszu oraz Wojewódzkiego Zjednoczenia Budownictwa. Trudności wiązały się także ze znalezieniem wykonawcy budowy, gdyż Olkuskie Przedsiębiorstwo Remontowo Budowlane nie mogło jej prowadzić w związku z brakiem zgody Wojewódzkiego Zjednoczenia Budownictwa. W pokonaniu trudności pomocą służyli ówcześni radni wojewódzcy: Stanisław Gardęła i Teodor Lelątko oraz poseł na sejm Adolf Sobieraj.

Nad budową sprawował pieczę Naczelnik Miasta i Gminy Wolbrom inż. Władysław Augustowski, który również przyczynił się w znacznym stopniu do powstania obecnej szkoły. Wspomina on wydarzenia z 1979 roku w ten sposób: *„Mieszkańcy wsi ze swej strony deklarowali czynną pomoc poczynawszy od opracowania dokumentacji, która do czerwca tego roku została wykonana i sfinansowana ze środków społecznych. Na etapie projektowania wskazany został wykonawca, którym było Olkuskie Przedsiębiorstwo Budowlane, z którym prowadzone były uzgodnienia i pod to przedsiębiorstwo opracowana została technologia budowy. Decyzją Wojewody Katowickiego budowa szkoły została ujęta w planie i zabezpieczone zostały na ten cel środki w wysokości 14.923 tys. zł., jednak bez wskazania wykonawcy, a z określeniem sposobu realizacji w systemie gospodarczym.”*

Prace przy budowie szkoły przebiegały w kilku etapach i trwały 9 lat. Przygotowania do rozpoczęcia budowy odbywały się na terenie Urzędu Miasta i Gminy, były to rozmowy Naczelnika z przedstawicielami Olkuskiego Przedsiębiorstwa Budowlanego i Okręgowej Dyrekcji Rozbudowy Miast i Osiedli Wiejskich w Chrzanowie. Pierwsze plany zakładały budowę szkoły z „wielkiej płyty”. W związku z dużymi kosztami takiego przedsięwzięcia Wojewódzkie Zjednoczenie Budownictwa nie wyraziło na nie zgody i rozpoczęcie prac przy budowie szkoły zostało wstrzymane. Mieszkańcy zmuszeni zostali do ponownych starań o zmianę planu, na budowę systemem tradycyjnym, przy wydatnym własnym wkładzie pracy. Dopiero w 1979 roku rozpoczęto roboty ziemne na placu budowy. Według dokumentów Naczelnika Miasta i Gminy do realizacji tego zadania powołana została przy Zespole Ekonomicznym Szkół dziesięcioosobowa brygada budowlana, która miała prowadzić prace budowlane.

Prace budowlane w latach 1979-1981, zgodnie z informacją ówczesnego dyrektora szkoły Romana Żurowskiego, wykonywali następujący mieszkańcy: Jan Osuszek (brygadzysta), Marian Nawrot, Stanisław Pszonka, Adolf Duch, Stanisław Osuszek, Henryk Imiołek. Kierownikiem w/w ekipy budowlanej był Józef Strzałka z Wolbromia. Nadzór nad rozpoczętą budową z Ramienia Urzędu Miasta i Gminy Wolbrom i ZEAS-u prowadził Ryszard Komar z Wolbromia. Różnorodne trudności, m.in. wprowadzenie stanu wojennego, spowodowały kolejną przerwę w budowie. Do tej pory udało się wylać ławy i wybudować parter szkoły.

Zdjęcia dokumentujące przebieg budowy

Drugi etap budowy szkoły w latach 1982-1985 był prowadzony przez firmę budowlaną Rejonowego Przedsiębiorstwa Remontowo Budowlanego z Olkusza. Dyrektorem ds.

technicznych był Józef Kudzia, zastępcą Edward Zygmunt, a kierownikiem budowy był Czesław Solecki. W tej firmie pracowali też mieszkańcy Kąpiel: Wiesław Płowiec i Krzysztof Struzik.

Wizytacja przebiegu budowy

Zakończenie prac przy budowie szkoły

Uroczyste otwarcie szkoły i jednocześnie Wojewódzka Inauguracja Roku Szkolnego nastąpiły 2 września 1985 roku. Szkole nadano imię Marii Konopnickiej oraz prawo posiadania sztandaru. Na frontonie budynku odsłonięto tablicę pamiątkową. W uroczystości wzięli udział Sekretarz KW PZPR w Katowicach Marian Rauszer, wicewojewoda katowicki Józef Piszczek, wiceminister oświaty i wychowania, dyrektor generalny Alfred Andrys, kurator oświaty i wychowania w Katowicach Norbert Gorol, konsul ZSRR w Krakowie Władimir Onosza, prezes WK ZSL Marian Karasek, przewodniczący WK SD Stanisław Słowik.

Zdjęcia z uroczystości oddania nowej szkoły

Grupie wyróżniających się budowniczych szkoły przyznano odznaczenia państwowe i wojewódzkie. Otrzymały je następujące osoby: Złoty Krzyż Zasługi otrzymał Edward Zygmunt, a Srebrne Krzyże Zasługi: Czesław Solecki, Zygmunt Kuchta, Stanisław Kyć, Roman Żurowski i Stanisław Duch.

Wręczenie Srebrnego Krzyża Zasługi dyrektorowi szkoły R. Żurowskiemu

Po przecięciu wstęgi goście w towarzystwie dyrektora oraz mieszkańcy wsi zwiedzili budynek szkoły, która w tamtych czasach była jedną z nowocześniejszych placówek oświatowych w okolicy.

Nauczyciele:

1. Żurowska Elżbieta z d. Świerczek, uczyła od 1 września 1973 do 31 sierpnia 2004
2. Żurowski Roman, uczył od 1974 do 1999, dyrektorem był od 15 października 1977 do 1994 roku, mieszkał z żoną u Eufemii Papaj
3. Kruszenko Halina z d. Ciepał, uczyła od 1 września 1981 do 2013 roku
4. Ciepał Ewa, uczyła od 5 listopada 1982 do 2014 roku
5. Fatyga Jolanta z d. Mączka, uczyła od 1 września 1982 do 31 sierpnia 1988
6. Kowalik Marian, uczył geografii od 1 września 1981 do 1 września 1988
7. Kowalik Ilona z d. Nocoń, uczyła j. polskiego i plastyki od 1 września 1983 do 1990
8. Gawęł Elżbieta z d. Kapera, uczyła od 1 września 1983 do 31 sierpnia 1993
9. Klich Henryk, uczył historii od 2 września 1985 do 31 sierpnia 1988
10. Świerczek Dorota uczyła od 1988r, była dyrektorem od 2004 do 2014
11. Świerczek Robert pracował od 1985
12. Opiłka Renata pracowała od 15 lutego 1988
13. Tuchowska Urszula, uczyła od 1 września 1983, była dyrektorem w latach 1994-2004
14. Miłoszewski Andrzej uczył matematyki od 2 grudnia 1985 do 31 sierpnia 1987
15. Kieca Zbigniew, uczył wych. fiz. od 1 września 1986 do 28 lutego 1990
16. Bielaś Mirosława z d. Żerdka, uczyła od 1982 historii i biologii, była dyrektorem Publicznego Przedszkola
17. Urbański Sławomir, uczył historii od 1 października 1993 do 24 czerwca 1994
18. Kowal Sylwia uczyła wych. fiz. w roku szkolnym 2007/2008
19. Stopa Anna uczyła j. angielskiego od 1 września 2006 do 31 sierpnia 2008
20. Ks. Marian Jakubowski uczył religii od 2 września 1990 do 1992
21. Ks. Adam Bucki uczył religii od 2 września 1992 do 1994
22. Ks. Krzysztof Słomian uczył religii w roku szkolnym 1994/1995
23. Ks. Janusz Kania uczył religii od 1995 do 1997
24. Ks. Jarosław Kucharczyk uczył religii w roku szkolnym 1997/1998
25. Adamek Anna od 1998
26. Plewa Paulina

Grono nauczycielskie nowej szkoły w 1986 roku: dyrektor – R. Żurowski, E. Żurowska, E. Ciepał, J. Fatyga, U. Tuchowska, E. Gaweł, H. Kruszenko, M. Bielaś, M. Kowalik

Zakończenie ósmej klasy w 1990 roku

Obecnie zatrudnieni nauczyciele:

1. Świerczek Anna – dyrektor szkoły od 2014 roku
2. Posełek Zdzisława
3. Dyduch Teresa
4. Pacia Katarzyna
5. Duch Joanna
6. Gajowiec Anita
7. Maj Agnieszka
8. Fuglewicz Wiktor
9. Starostecka Anna
10. Wrzesień Urszula
11. Mól Maria

Grono nauczycieli w 2016 roku

Trzydziestolecie naszej szkoły jest okazją do zastanowienia się nad rolą szkoły. To nie tylko instytucja, która zajmuje się kształceniem i wychowaniem. Na jakość procesu edukacji mają wpływ relacje nauczycieli, rodziców i uczniów, sposób przekazywania i zdobywania wiedzy oraz cele, którym zdobywana wiedza i umiejętności mają służyć. Zadania te realizowane są w sposób zorganizowany poprzez odwołania do tradycji i kultury. Tak pojęta szkoła odgrywa rolę w kształtowaniu osobowości uczniów i ich postaw w różnych życiowych sytuacjach. Różnorodnymi działaniami przyczynia się do integracji społeczeństwa, a jakość edukacji ma istotne znaczenie dla rozwoju kraju.

Trzydzieści lat działania Szkoły Podstawowej w Kąpielach Wielkich i 90 lat istnienia szkolnictwa na terenie miejscowości to piękna karta współpracy społeczności lokalnej i grona pedagogicznego, dbałości o wspólne dobro, jakim jest wysoka jakość edukacji. By szkoła mogła właściwie funkcjonować potrzebna jest baza lokalowa, dobrze wyposażone pracownie i wykształcona oraz zaangażowana w pracy dla dobra społeczności lokalnej kadra pedagogiczna. Nie można tu pominąć roli mieszkańców, którzy rozumieją potrzeby swojej szkoły oraz wsparcia ze strony władz zwierzchnich. Nasza szkoła miała szczęście, że na przestrzeni tych lat mogła się sukcesywnie rozwijać. Troszczyli się o to kolejni dyrektorzy Urszula Tuchowska i Dorota Świerczek. Dobro szkoły jest również ważnym elementem wszystkich działań obecnej pani dyrektor Anny Świerczek. W murach placówki mają miejsce spotkania mieszkańców z okazji ważnych świąt i uroczystości. Ważnym elementem pracy szkoły jest współpraca z różnymi organizacjami lokalnymi. Doskonale układa się współpraca z parafią. Druhowie z Ochotniczej Straży Pożarnej i panie z Koła Gospodyń Wiejskich przekazują tu młodemu pokoleniu swą wiedzę i doświadczenie. Mieszkańcy nie skąpią środków na rozwój infrastruktury szkoły, przekazując na to znaczną część funduszy sołeckich, ale również wspierają szkolnictwo organizując festyny szkolne, sponsorując ważne projekty edukacyjne i ekonomiczne, a wiele prac remontowych wykonują bezpłatnie. Nie dziwi więc fakt, że mury tej pięknej szkoły opuszczają mądrzy i dobrze wykształceni ludzie, którzy doskonale radzą sobie w życiu.

Niezwykle miło wspominamy czas spędzony na gromadzeniu materiałów o historii szkolnictwa na terenie Kąpiel Wielkich. Dziękujemy wszystkim, którzy ze zrozumieniem odnieśli się do naszych prośb o spotkania, przyjmowali nas niezwykle gościnnie i dzielili się z nami swymi wspomnieniami, zachowanymi dokumentami oraz pamiątkowymi zdjęciami.

Serdecznie dziękujemy panu Władysławowi Augustowskiemu, Naczelnikowi Miasta i Gminy Wolbrom w latach 1978-1990, za udostępnienie własnych notatek i zebranych dokumentów z okresu nadzorowania budowy. Materiały te znacząco wzbogaciły faktograficzną stronę pracy.

Naszą wiedzę o kolejnych etapach budowy i pracujących przy niej ekipach wzbogaciły również informacje uzyskane od sprawującego w tym okresie funkcję dyrektora pana Romana Żurowskiego, od członków Społecznego Komitetu Budowy Szkoły: pana przewodniczącego Stanisława Kycia, jego zastępcy pana Stanisława Ducha i pani skarbnik Marii Papaj wraz z mężem Piotrem. Wszystkim serdecznie dziękujemy.

Nasze gorące podziękowania pragniemy również skierować do państwa Waldemara i Barbary Grudniów i pani Haliny Rotarskiej, córki pani Rozalii Duch, za zwrócenie naszej uwagi na to, że starania o budowę szkoły rozpoczęły się już na początku lat siedemdziesiątych, a mieszkańcy działając w ramach Komitetu Rodzicielskiego i pierwszych komitetów budowy angażowali się w zbieranie funduszy na potrzeby placówki. Podziękowania chcemy też przekazać wszystkim nauczycielom, m.in. pani Marii Smoleń, pani Renacie Opilce, Danucie Tkaczyk i pani dyrektor

Urszuli Tuchowskiej, którzy podzielili się z nami swą wiedzą o warunkach pracy i pracujących w konkretnych budynkach kolegach, co pozwoliło nam uściślić listy nauczycieli.

Wyrazy wdzięczności kierujemy do wszystkich mieszkańców Kąpiel Wielkich, przede wszystkim pana Stanisława Ducha syna Ignacego, który przekazał nam wiele ciekawych informacji o kolejnych szkołach, które funkcjonowały w naszej miejscowości i nakreślił szeroką panoramę dziejów miejscowości. Dziękujemy pani Pelagii Posełek, państwu Zdzisławie i Czesławowi Posełkom, panu Zygmuntowi Płowcowi, państwu Marii i Ryszardowi Rybińskim, pani Zofii Pandel, pani Stanisławie Osuszek, panu Stanisławowi Witosowi, pani Marii Opilce, pani Leokadii Świerczek, pani Barbarze Knap, pani Michalinie Basoń, Zofii Duch (z d. Przyjemska), pani Mieczysławie Chmurze i wszystkim tym, którzy wspierali nas w zbieraniu potrzebnych materiałów.

Praca ta opiera się przede wszystkim na wspomnieniach osób, dotyczących istniejących wcześniej budynków szkolnych oraz tych z okresu budowy obecnej szkoły. Staraliśmy się ustalić najczęściej powtarzające się w różnych relacjach fakty i dopiero wtedy umieścić je w niniejszej pracy. Wiele ciekawych informacji musiałyśmy pominąć ze względu na jej sprawozdawczy charakter. Mamy jednak nadzieję, że chociaż w części udało nam się ustalić najistotniejsze wydarzenia związane z działalnością oświatową na terenie naszej miejscowości.

Jeszcze raz wszystkim naszym rozmówcom serdecznie dziękujemy.

Opracowały:

Katarzyna Pacia i Joanna Duch.